

STRATEGAETH ATAL TWYLL

(Gan gynnwys Llwgrwobrwyo, Llygredd a Gwrth-wyngalchu Arian)

Polisi a Strategaeth wedi'i gymeradwyo gan y Cyngor:

07/10/2025

Perchennog y Ddogfen: Swyddog Arweiniol Corfforaethol,

Cyllid a Chaffael

Dyddiad Adolygu: 7fed Hydref 2028

Cyngor Sir
CEREDIGION
County Council

Cynnwys

STRATEGAETH ATAL TWYLL	Error! Bookmark not defined.
Datganiad Safle Presennol	Error! Bookmark not defined.
Atal Twyll	3
Canfod Twyll	5
Gweithdrefnau Ymateb	6

STRATEGAETH ATAL TWYLL

Datganiad Safle Presennol

Mae'r strategaeth hon yn adlewyrchu dull cadarn o frwydro yn erbyn twyll, llygredd a llwgrwobrwyo gan ganolbwyntio ar atal, canfod ac ymchwilio.

Mae Cyngor Sir Ceredigion wedi mabwysiadu cenhadaeth gyffredinol yn ei sefyllfa i wrthsefyll twyll:

I ganfod, atal a stopio twyll yn erbyn y Cyngor i ddiogelu arian cyhoeddus.

Ein hamcanion i yrru ymateb wedi'i dargedu, dim goddefgarwch i dwyll llygredd a llwgrwobrwyo yw:

- Cefnogi a datblygu ymwybyddiaeth swyddogion y Cyngor ac Aelodau etholedig o dwyll llygredd a llwgrwobrwyo ac ymateb iddynt.
- Ymgorffori mesurau atal gwrth-dwyll effeithiol.
- Defnyddio data a thechnoleg yn effeithiol yn ein hymateb i dwyllo.

Wrth gyflawni ein cenhadaeth i wrthsefyll twyll, rydym wedi mabwysiadu'r egwyddorion o fewn [Cod Ymarfer Atal Twyll CIPFA](#), sef:

- Cydnabod cyfrifoldeb y corff llywodraethu am wrthsefyll twyll, llygredd a llwgrwobrwyo.
- Nodi risgiau twyll a llygredd.
- Datblygu strategaeth gwrth-dwyll a llygredd priodol.
- Darparu adnoddau i weithredu'r strategaeth.
- Cymryd camau mewn ymateb i dwyll a llygredd.

Mae'r Strategaeth hon hefyd yn cyd-fynd â'r Protocol Gwrth-dwyll a Chynllun Ymateb i Dwyll y Cyngor ar gyfer gweithredu gan swyddogion pan amheuir neu ganfod bod gweithgaredd amheus yn cael ei adrodd.

Atal Twyll

Y mesurau gorau i leihau'r risg o dwyll yw gweithredu a chynnal rheolaethau mewnol effeithiol i atal twyll rhag digwydd.

Asesiad Risg

Cynhelir asesiadau risg Gwrth-dwyll rheolaidd, trylwyr gan swyddogion allweddol. Mae'r risgiau a nodwyd yn cael eu cofnodi a'u holrhain ar Gofrestr Risg Twyll y Cyngor ac yn bwydo i mewn i'r broses Rheoli Risg Corfforaethol.

Mae Archwilio Mewnol yn gweithio gyda gwasanaethau i nodi a mynd i'r afael â gwendidau i wella effeithiolrwydd a chadernid rheolaethau gwrth-dwyll.

Atal ac ymwybyddiaeth

Pan fydd unigolion yn ystyried ymddygiad twyllodrus, maent yn ystyried y wobr yn erbyn risg y gweithgaredd. Os darganfyddir ymddygiad twyllodrus ac yn cael cosbau llym, mae'n cynyddu eu ffactor risg sydd yn ei dro yn lleihau'r tebygolrwydd o'r weithred dwyllodrus. Felly, mae codi ymwybyddiaeth o ganlyniadau darganfod yn gwella effeithiolrwydd atalyddion megis:

- Cyhoeddi'r ffaith bod yr Awdurdod yn gweithredu'n gadarn mewn perthynas â thwyll, llygredd, llwgrwobrwyo ac unrhyw gamymddygiad, ac yn nodi hyn ar bob cyfle priodol (e.e. cymalau mewn contract, datganiadau ar ffurflenni hawlio, gwefannau a chyhoeddiadau)
- Gweithredu'n gadarn ac yn benderfynol pan fo unrhyw gamymddwyn yn cael ei amau a'i brofi (e.e. terfynu contract, diswyddo gweithiwr, erlyn twyllwyr)
- Cymryd camau i weithredu'r uchafswm o adferiadau i'r Awdurdod (e.e. trwy gytundeb, achos llys, cosbau)

Gall gweithwyr gael mynediad at dudalen Twyll pwrpasol ar Ceri Net ac mae'r polisi hwn hefyd ar gael i'w weld gan y cyhoedd trwy wefan y Cyngor. Mae gweithwyr yn cael eu hatgoffa o'u rhwymedigaethau i fod yn Ymwybodol o Dwyll yn ystod yr wythnos Ymwybyddiaeth Twyll Ryngwladol flynyddol ym mis Tachwedd.

Hyfforddiant a Dysgu ar gyfer Gwelliant Parhaus

Bydd llwyddiant parhaus trefniadau Gwrth-dwyll, Llygredd a Llwgrwobrwyo a Gwrth-Wyngalchu Arian yr Awdurdod yn dibynnu'n rhannol ar effeithiolrwydd hyfforddiant ac ymateboldeb staff ledled yr Awdurdod.

Dylai rheolwyr felly sicrhau bod hyfforddiant a datblygiad Atal Twyll digonol a phriodol yn cael ei ddarparu i'w staff, yn enwedig y rhai sy'n ymwneud â'r system rheoli fewnol.

Rhaid i bob aelod o staff gwblhau'r modiwl E-ddysgu gorfodol Ymwybyddiaeth o Dwyll a Chod Ymddygiad sydd ar gael ar y platfform e-ddysgu

<https://dysgu.ceredigion.gov.uk/login/index.php>. Mae'r modiwl e-ddysgu yn gofyn am hyfforddiant gloywi i bob gweithiwr gael ei gwblhau bob tair blynedd.

Ar ôl cwblhau unrhyw ymchwiliad twyll, dylai rheolwyr gwasanaeth perthnasol ymgynghori ag Archwilio Mewnol i:

- Nodi a gweithredu gwelliannau cadarn ac effeithiol i reolaethau a gweithdrefnau.

- Adolygu anghenion hyfforddi ar draws y sefydliad.
- Adrodd ar wersi a ddysgwyd i'r Pwyllgor Gwaith Cyffredinol a'r uwch reolwyr i helpu i ymgorffori diwylliant o ymwybyddiaeth ac atal.

Rhwydweithio

Mae Archwilio Mewnol yn aelodau o is-grŵp Twyll Partneriaeth Archwilio Gogledd a Chanolbarth Cymru. Mae'r grŵp hwn yn rhannu gwybodaeth am risgiau twyll, arfer gorau, hyfforddiant a chyfleoedd rhwydweithio gyda sefydliadau allweddol fel CIPFA ac Archwilio Cymru.

Bydd Rhwydwaith Gwrth-Dwyll Cenedlaethol (NAFN) ac unrhyw gyrff allanol eraill a allai rybuddio'r Cyngor o unrhyw dwyll cenedlaethol/corfforaethol cyffredin ac ymateb i unrhyw hysbysiadau a dderbynnir gan Awdurdodau Lleol neu grwpiau rhwydwaith eraill yn helpu i ganfod ac atal unrhyw ymdrechion i dwyllo.

Adrodd Rheolaidd

Mae Archwilio Mewnol yn cynnal cofnod o achosion o dwyll a thwyll a amheuir. Mae'r rhain, ynghyd ag enghreifftiau o waith ataliol a ditectif rhagweithiol a wneir, yn cael eu hadrodd yn flynyddol i uwch reolwyr a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel rhan o adroddiadau Archwilio Mewnol rheolaidd.

Mae'r Cyngor yn ystyried adroddiadau ac argymhellion gan Archwilio Cymru i fynd i'r afael â thwyll yn effeithiol, er enghraifft, 'Codi ein Gêm' - Mynd i'r afael â Thwyll yng Nghymru a'r Fenter Twyll Genedlaethol yng Nghymru.

Bydd achosion o dwyllo, lle bo hynny'n briodol, hefyd yn cael eu rhannu â Rheoleiddwyr gan gynnwys Ombwdsmon ac Archwilio Cymru yn ogystal â chyrff allanol eraill fel y Fenter Twyll Genedlaethol (NFI), Action Fraud, Canolfan Gwrth-dwyll CIPFA a Rhwydwaith Gwrth-Dwyll Cenedlaethol am resymau rhannu data neu i rybuddio eraill.

Monitro ac Adolygu

Bydd y Strategaeth hon a'r ddogfen Protocol Gwrth-dwyll cysylltiedig yn cael eu monitro o bryd i'w gilydd gan y Swyddog Arweiniol Corfforaethol, Cyllid a Chaffael a'r Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol.

Mae Archwilio Mewnol yn adolygu effeithiolrwydd trefniadau a rheolaethau gwrth-dwyll mewn ymrwymadau penodol fel rhan o gynllun blynyddol yr Archwilio Mewnol.

Mae ymateb Gwrth-dwyll y Cyngor yn cael ei adrodd yn flynyddol yn adroddiad Gwrth-dwyll y Rheolwr Corfforaethol Archwilio Mewnol sy'n cael ei gyflwyno i'r Grŵp Arweiniol a'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio i'w fonitro a'i oruchwylio.

Bydd y Strategaeth hon a'r Protocol Gwrth-dwyll cysylltiedig yn cael eu hadolygu o leiaf bob tair blynedd neu yn dilyn digwyddiad mawr sy'n ymwneud â thwyll.

Canfod Twyll

Rhagweithiol

Mae'r Cyngor yn ymgymryd â nifer o fesurau rhagweithiol i ganfod twyll, llygredd a llwgrwobryd gan gynnwys rhoi cyhoeddusrwydd i safiad gwrth-dwyll a llygredd y Cyngor, a'r camau y mae'n eu cymryd yn erbyn twyllwyr a sicrhau bod rhif llinell gymorth y DWP yn hawdd dod o hyd iddo.

Mae Archwilio Mewnol yn cynnwys adolygiadau o reolaethau mewnol o fewn eu strategaeth flynyddol a'u cynllun seiliedig ar risg i asesu eu priodoldeb a'u heffeithiolrwydd. Mae archwiliadau aml o reolaethau allweddol sy'n bresennol ym mhrif systemau ariannol yr Awdurdod e.e. cyflogres, taliadau credydwyr wedi'u cynnwys yn y cynllun. Mae Archwilwyr Mewnol yn ystyried cyfle neu bresenoldeb twyll ym mhob ymrwymiad yn unol â'r Safonau Archwilio Mewnol Byd-eang.

Mae Archwilio Mewnol yn defnyddio technegau fel dadansoddi data i ddilysu a holi data rhwng systemau fel cyflogres, taliadau a grantiau i nodi anghysondebau a allai ganfod gweithgarwch twyllodrus.

Mae Archwilio Mewnol yn gweithio gyda gwasanaethau'r Cyngor ar sail ymgynghori gan ddarparu mewnwelediad a rhagwelediad i ystyried twyll mewn systemau a phrosiectau newydd.

Cynhelir Asesiad Risg Twyll blynyddol gan y Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol i gasglu risgiau twyll a rheolaethau gwrth-dwyll presennol ar draws y Cyngor. Mae'r asesiad yn llywio'r sail ar gyfer yr Asesiad Twyll a'r Gofrestr Risg Twyll sydd wedyn yn bwydo i broses Rheoli Risg y Cyngor ar gyfer goruchwyllo.

Mae canlyniadau'r Asesiad Risg Twyll blynyddol hefyd yn llywio cynllun Archwilio Mewnol sy'n seiliedig ar risg i asesu effeithiolrwydd a phriodoldeb rheolaethau gwrth-dwyll presennol.

Gweithredu ar hysbysiadau gan CIPFA, NAFN (Rhwydwaith gwrth-dwyll Cenedlaethol), grwpiau rhwydweithio a chyrff allanol eraill a allai rybuddio'r Cyngor o unrhyw dwyll cenedlaethol / corfforaethol cyffredin. Defnyddio mentrau cenedlaethol a lleol i ganfod/atal twyll e.e. ymarfer y Fenter Twyll Genedlaethol.

Adweithiol

Er gwaethaf ymdrechion gorau gweithwyr, mae twyll yn aml yn cael ei ddarganfod trwy waith Archwilio Mewnol, o ganlyniad i newid neu drwy 'tip-off'. Mae gan yr Awdurdod systemau ar waith i ymdrin â digwyddiadau o'r fath yn gywir.

Mae'r Cyngor yn cymryd agwedd adweithiol at achosion o dwyll, llygredd a llwgrwobrwyo gan gynnwys:

- Ymchwilio i atgyfeiriadau twyll
- Gweithredu trefniadau chwythu'r chwiban effeithiol
- Canfod twyll trwy ddadansoddi data
- Adennill asedau ac arian lle bo hynny'n bosibl, a
- Hyrwyddo'r defnydd o sancsiynau, gan gynnwys disgyblu, rheoleiddiol a throreddol.

Mae'n bwysig sicrhau bod adolygiad yn cael ei gynnal yn dilyn adroddiad o dwyll i asesu a yw'r rheolaethau mewnol o fewn y system yr effeithir arnynt yn effeithiol ac yn briodol i liniaru'r risg o dwyll yn ddigonol. Gall Archwilio Mewnol gynghori gwasanaethau ar reolaethau presennol ar waith, a lle bo'n briodol, gwneud argymhellion i'w cryfhau.

Protocolau Ymateb

Cyfyngu

Pan amheuir twyll, llygredd a llwgrwobrwyo, mae'n hanfodol bwysig sicrhau bod gwybodaeth a thystiolaeth yn cael eu cynnwys ac yn parhau heb eu newid.

Rhaid i weithwyr neu reolwyr BEIDIO â gwneud y canlynol, gan y gallai effeithio ar unrhyw ymchwiliad pellach:

- addasu, dileu neu ddileu unrhyw ddogfennaeth neu dystiolaeth
- ceisio ymchwilio i unrhyw achosion o dwyll a / neu lygredd a amheuir
- trafod y mater gydag unrhyw unigolyn neu gydweithwyr dan amheuaeth.

Hysbysu Twyll neu lygredd a amheuir

Yn unol â Rheoliadau Ariannol yr Awdurdod (Pwynt 1.8.3), dylid rhoi gwybod am bob twyll, llygredd a llwgrwobrwyo neu afreoleidd-dra a amheuir i'r Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael a/neu Archwiliad Mewnol y Rheolwr Corfforaethol. Gellir gwneud hyn yn uniongyrchol gan ddefnyddio'r manylion uchod trwy e-bostio fraud@ceredigion.gov.uk

Mae staff ac Aelodau etholedig y Cyngor yn cael eu hannog yn gadarnhaol i godi

pryderon ynghylch amheuaeth o dwyllo, llwgrwobrwyo a llygredd. Gallant wneud hyn gan wybod y bydd pryderon o'r fath yn cael eu trin yn gyfrinachol, cyn belled â phosibl. Rhaid cynnal amheuaeth o gamwedd yn rhesymol.

Dylai'r llwybr arferol ar gyfer mynegi pryder fod trwy reolwyr llinell yn y lle cyntaf, lle bo hynny'n briodol. Fodd bynnag, mewn achosion lle nad yw adrodd i'w rheolwr llinell arferol yn briodol, gellir defnyddio llwybrau allweddol eraill i godi pryderon o'r fath.

Gellir cysylltu â'r Swyddogion Adrodd canlynol drwy ffonio Clic ar 01545 570881 neu drwy e-bostio clic@ceredigion.gov.uk:

- Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyllid a Chaffael (Swyddog Adran 151)
- Rheolwr Corfforaethol – Archwilio Mewnol
- Prif Weithredwr
- Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Cyfreithiol a Llywodraethu (Swyddog Monitro)
- Swyddog Arweiniol Corfforaethol – Pobl a Threfniadaeth
- Arweinydd y Cyngor; Cabinet neu Aelodau eraill
- Archwilio Cymru info@audit.wales

Gellir ei riportio hefyd i'r Swyddog Monitro, o dan y Polisi Chwythu'r Chwiban. Mae polisi chwythu'r chwiban y Cyngor yn caniatáu i staff roi gwybod am dwyll a amheuir heb ofn cyhuddo, a bydd unrhyw adroddiadau yn cael eu hymchwilio'n llawn. Bydd y Cyngor yn cymhwyso cosbau gan gynnwys sancsiynau disgyblu, rheoleiddiol a throseddol mewnol yn ogystal â cheisio iawn am unrhyw achosion o dwyll a ddarganfuwyd, gan gynnwys adennill asedau ac arian lle bo hynny'n bosibl.

Bydd yr Awdurdod yn sicrhau y bydd unrhyw honiad o dwyll o unrhyw fath, gan gynnwys llythyrau dienw neu alwadau ffôn, yn cael ei ystyried a'i ymchwilio'n drylwyr mewn modd priodol. Dylid cynnal adrodd ar frys. Dylai'r llwybr arferol ar gyfer mynegi pryder fod trwy reolwyr llinell yn y lle cyntaf, lle bo hynny'n briodol.